

újtantárgyak

Tantárgy neve: Ókori művészet 1.: Az ókor művészete az egyiptomi Óbirodalomtól a késői klasszikus Athénig	Kreditértéke: 4/2
A tantárgy besorolása: kötelező	
A tantárgy elméleti vagy gyakorlati jellegének mértéke, „képzési karaktere”: 100 kredit% elmélet	
A tanóra típusa: ea. és óraszám: 30	
A számonkérés módja: koll.	
A tantárgy tantervi helye (hányadik félév): 1.	
Előtanulmányi feltételek (ha vannak):	

Tantárgy-leírás: az elsajátítandó ismeretanyag tömör, ugyanakkor informáló leírása

A kurzus során az antikvitás művészetével foglalkozunk az óbirodalmi Egyiptomtól kezdve a késő klasszikus kori görög világig. Az egyiptomi művészetet a Nílus-völgyi birodalom történeti korszakai alapján tagolva tárgyaljuk, kitérve a kortárs (az i.e. 3. évezredben a sumér, a 2. évezredben az akkád majd a krétai) vonatkozásokra is). A kurzus gerincét az antik görögség művészetének emlékeivel való foglalkozás jelenti: a krétai és mükénéi kezdetektől a klasszikus kiteljesedésig és a késő klasszikus lecsengésekig. Az építészeti, szobrászati és festészeti emlékek megismerésének mitológiai, különböző történeti, így értelmezés- illetve tudománytörténeti előadások szükségesek. A bevezető előadások során tehát az antik világ történeti földrajzával, politikai történelmének főbb eseményeivel és szereplőivel, kultúrtörténetének kiemelkedő alakjaival ismerkedünk meg, valamint mitológiai alapfogalmakat és vallástörténeti kérdéseket tisztázunk.

A kurzus előadásai emlékek, illetve emlékcsoportok (eredeti alkotások vagy különböző korokból fennmaradt másolatok, leírásokban szereplő emlékek, rekonstrukciós szemléletmódot igénylő töredékek, múzeumi környezetben őrzött vagy in situ fennmaradt alkotások) köré épülnek. Ez a foglalkozás egyrészt az emlékek formai (megjelenésbeli, felépítésbeli, kompozíciós) tanulmányozását és értelmezési lehetőségek megvitatását jelenti, amelynek során az eredeti megjelenés, a jelentés és a funkciók kérdései kerülnek tisztázásra. Az emlékekkel való foglalkozás másrészt a köztük rekonstruálható művészettörténeti kapcsolatok feltérképezését, stílusváltási tendenciák megrajzolását, az emlékeknek név szerint ismert művészekhez vagy művészeti központokhoz való kötését jelenti. A kronologikus tárgyalásmódnak megfelelően a félév során az antikvitás az egy-egy központi szerepű emléke vagy (a görögség esetében) egy-egy meghatározó jelentőségű művészegyénisége körül kibontakozó korszakai rajzolódnak ki.

A kurzus előadásait, amelyeket folyamatos diavetítés kíséri, a budapesti Szépművészeti Múzeum eredeti antik egyiptomi és görög alkotásainak megismerésével egészíthetjük ki.

A **2-5** legfontosabb **kötelező**, illetve **ajánlott irodalom** (jegyzet, tankönyv) felsorolása bibliográfiai adatokkal (szerző, cím, kiadás adatai, (esetleg oldalak), ISBN)

Kötelező irodalom:

Kákosy László, Ré fiai, Budapest: Osiris, 2003. ISBN 963 389 497 2

Németh Gy. - Ritoók Zs. – Sarkady J. – Szilágyi J. Gy., Görög művelődéstörténet, Budapest: Osiris 2002. ISBN 963 389872 2

Ajánlott irodalom:

Kerényi K., Görög mitológia, Budapest: Gondolat (több kiadásban, pl. 1997. ISBN 963 9020 92 3

Szilágyi J. Gy., Antik művészet. Vezető az antik gyűjtemény állandó kiállításához. Budapest, 2002. ISBN 963 7441 88 3

Azoknak az **előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek** (*tudás, képesség stb., KKK 8. pont*) a felsorolása, **amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul**

a) tudása

Általános ismeretekkel rendelkezik az ókor művészeti emlékeiről (i.e. 3. évezredtől az i.e.4. századig) és azok kutatásáról, a vonatkozó főbb elméletekről, a vonatkozó stíluskorszakoknak a kérdéseiről, illetve ismeri és értőn elemzi a képzőművészeti és építészeti alkotásokat.

b) képességei

Képes értőn birtokba venni az ókor művészetét, képes ismeretei átadására.

c) attitűdje

Alapos értelmiségi tájékozottsággal és nagyfokú kreativitással rendelkezik.

Igyekszik az ókorról szerzett tudását saját kora keretei között értelmezni és hasznosítani.

Szellemi nyitottsággal tudja értékelni az elméleti megfontolások változását.

Az ókor megismerése közben kialakított módszertanát adaptálni tudja más megismerési formákra is.

Nyitottság jellemzi a moderntől eltérő kultúrák megértésére, értékeinek felismerésére.

Kritikai attitűd jellemzi a megismerési folyamatokban, illetve a szakmai, kulturális, társadalmi ítéletalkotásban.

d) autonómiája és felelőssége

Elkötelezett az ókor kulturális értékeinek megőrzése és megismertetése iránt.

Igényli az egyetemi oktatásban szerzett ismeretek további szélesítését.

Felelősen képviseli azon módszereket, amelyekkel szakterületén dolgozik, és elfogadja más tudományágak autonómiáját, módszertani sajátosságait.

Ismeretkör felelőse (név, beosztás, tud. fokozat): Raffay Endre egyetemi docens PhD

van(nak) (név, beosztás, tud. fokozat):

Tantárgy neve: Ókori művészet 2.: Az ókori művészet a hellénizmustól a római birodalom krisztianizálásáig	Kreditértéke: 4/2
A tantárgy besorolása: kötelező	
A tantárgy elméleti vagy gyakorlati jellegének mértéke, „képzési karaktere”: 100 kredit% elmélet	
A tanóra típusa: ea. és óraszám: 30	
A számonkérés módja koll.	
A tantárgy tantervi helye (hányadik félév): 2	
Előtanulmányi feltételek (ha vannak): -	

Tantárgy-leírás: az elsajátítandó ismeretanyag tömör, ugyanakkor informáló leírása

A kurzus során az i.e. 4. század és az i.sz. 4.század közt készült művészeti emlékekkel foglalkozunk – a protohellénizmustól a krisztianizálás előtti római művészetig. A kurzus a rómaiak művészete történetének a bemutatására vállalkozik.

Az első előadások a történeti vonatkozások és földrajzi körülmények áttekintésével indulnak, majd a protohellénisztikus előzményekkel és a hellenizmus fő emlékeinek a bemutatásával folytatódnak. A római művészeti emlékekét az etruszkok alkotásaival való ismerkedés vezeti be, elsősorban a régészeti emlékanyag vizsgálatára támaszkodva. A kurzus római művészeti előadásai egy központi emlékegyüttes tanulmányozása köré épülnek, amelynek tipológiai előzményei és stilisztikai vonatkozásai segítik az emlékanyagot rendszerezni, amelyhez viszonyítva kerülnek a művészet különböző alkotásai értékelésre. Ezt az emlékegyüttest Diocletianus császár spalatói palotájának a maradványai jelentik. A palotához tartozó mauzóleum segítségével például a rómaiak centrális építészeti típusaival, ennek hellénisztikus előzményeivel, foglalkozunk, együtt a római művészet századaiból megismerhető síremlékművészet különböző változatainak feltérképezésével, az etruszk szarkofágoktól egészen a korai kereszténység emlékeiig, illetve a rómaiak szobrászata kérdéseinek a megvitatásával.

Kitérünk Sopianae emlékeire is, amelyek felkeresése és tanulmányozása a kurzus szerves része.

A **2-5** legfontosabb **kötelező**, illetve **ajánlott irodalom** (jegyzet, tankönyv) felsorolása bibliográfiai adatokkal (szerző, cím, kiadás adatai, (esetleg oldalak), ISBN)

Kötelező irodalom:

Németh Gy. - Ritoók Zs. – Sarkady J. – Szilágyi J. Gy., Görög művelődéstörténet, Budapest: Osiris 2002. ISBN 963 389872 2

Castiglione László, Hellénisztikus művészet, Budapest: Corvina 1996. ISBN 963-13-4280-8

Castiglione László, Római művészet, Budapest: Corvina 1971. ISBN 963 13 0519 8

Ajánlott irodalom:

Vickers, M., A római világ, Budapest: Helikon 1985. ISBN 963 207 826 8

Vitruvius, Tíz könyv az építészetről, Ford. Gulyás Dénes. Budapest: Képzőművészeti Kiadó 1988. ISBN 963 336 159-1

Azoknak az **előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek** (*tudás, képesség stb., KKK 8. pont*) a felsorolása, **amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul**

a) tudása

Általános ismeretekkel rendelkezik a művészet emlékeiről az i.e. 3. évszázadtól a római birodalom krisztianizálásáig. Ismeri az emlékek közti összefüggéseket, a történelmi háttérrel és a művészetföldrajzi viszonyokat.

b) képességei

Képes értőn birtokba venni az antik művészetet a protohellénizmustól Diocletianus koráig, képes ismeretei átadására.

c) attitűdje

Alapos értelmiségi tájékozottsággal és nagyfokú kreativitással rendelkezik.

Igyekszik az antikvitásról szerzett tudását saját kora keretei között értelmezni és hasznosítani.

Szellemi nyitottsággal tudja értékelni az elméleti megfontolások változását.

Az antikvitás megismerése közben kialakított módszertanát adaptálni tudja más megismerési formákra is.

Nyitottság jellemzi a moderntől eltérő kultúrák megértésére, értékeinek felismerésére.

Kritikai attitűd jellemzi a megismerési folyamatokban, illetve a szakmai, kulturális, társadalmi ítéletalkotásban.

d) autonómiája és felelőssége

Elkötelezett az antikvitás kulturális értékeinek megőrzése és megismertetése iránt.

Igényli az egyetemi oktatásban szerzett ismeretek további szélesítését.

Felelősen képviseli azon módszereket, amelyekkel szakterületén dolgozik, és elfogadja más tudományágak autonómiáját, módszertani sajátosságait.

Ismeretkör felelőse (név, beosztás, tud. fokozat): Raffay Endre egyetemi docens PhD

Tantárgy oktatásába bevont oktató(k), ha van(nak) (név, beosztás, tud. fokozat): Rostás Tibor egyetemi adjunktus PhD

Tantárgy neve: Középkori művészet I.: 1.A keresztény művészet kezdetei a római birodalomban. Bizánc művészete. Népvándorlás-kori művészet. Karoling- és Ottó kor	Kreditértéke:4/2
A tantárgy besorolása: kötelező	
A tantárgy elméleti vagy gyakorlati jellegének mértéke, „képzési karaktere”: 100 kredit% elmélet	
A tanóra típusa: ea. és óraszám 30	
A számonkérés módja: koll.	
A tantárgy tantervi helye (hányadik félév): 2	
Előtanulmányi feltételek (ha vannak): -	

Tantárgy-leírás: az elsajátítandó ismeretanyag tömör, ugyanakkor informáló leírása

A kurzus előadásai a történeti, művészetföldrajzi, valamint vallás- és liturgiátörténeti bevezetést követően a korai kereszténység emlékeinek bemutatásával indulnak, majd a késői császárkori kereszténység művészetének ismertetésével folytatódnak – mindenekelőtt a nagy római bazilikákra és mozaikokra kitérve. A kurzus során Ravenna művészete korszakai különös jelentőséggel bírnak. A bizánci művészet jellegzetességeinek és fő alkotásainak az ismertetése a korai bizánci kezdetektől a képprombolás koráig tart, előrettekintéssel a közép bizánci művészetre is. A bizánci témájú előadások fókuszpontját Jusztinianosz udvara képi. A kurzus a

népvándorlások korának emlékeinek áttekintését is célul tűzi ki. Az előadások kitérnek a Karoling-kor és az Ottók korának művészetére, elsősorban építészeti és könyvfestészeti emlékeket tárgyalunk. Az Ottó-kori emlékekkel párhuzamosa a magyarországi kapcsolatokkal, Szent István-kora emlékeivel is foglalkozunk.

A **2-5** legfontosabb **kötelező**, illetve **ajánlott irodalom** (jegyzet, tankönyv) felsorolása bibliográfiai adatokkal (szerző, cím, kiadás adatai, (esetleg oldalak), ISBN)

Kötelező irodalom:

Krautheimer, Richard: Early Christian and Byzantine Architecture. New Haven and London, 1986. ISBN 0-300-05296-0

Kádár Zoltán: Bizánci művészet. Budapest, 1987. ISBN 963 13 2390 0

A Nyugat és Bizánc a 8-10. században. Budapest, 2005. ISBN 963 866 791 5

Ajánlott irodalom:

Vanyó László: Az ókeresztény művészet szimbólumai. Budapest, 2000. ISBN 963 9318 06 X

Lazarev, Viktor: Bizánci festészet. Budapest, 1979. ISBN 963 207 103 4

A művészet története. A korai középkor. Budapest, 1995. ISBN 963 13 2669 1

Azoknak az **előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek** (*tudás, képesség stb., KKK 8. pont*) a felsorolása, **amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul**

a) tudása

Általános ismeretekkel rendelkezik a művészet emlékeiről a korai kereszténységtől az Ottók korának végéig, azok kutatásáról, a vonatkozó főbb elméletekről tájékozott, a vonatkozó stíluskorszakoknak a kérdéseiről is, illetve ismeri és értőn elemzi a képzőművészeti és építészeti alkotásokat, ismeri azok történeti és vallástörténeti hátterét.

b) képességei

Képes értőn birtokba venni a kereszténység művészetét a kezdetektől a romanika hajnaláig, képes ismeretei átadására.

c) attitűdje

Alapos értelmiségi tájékozottsággal és nagyfokú kreativitással rendelkezik.

Igyekszik a keresztény művészet első évezredéről szerzett tudását saját kora keretei között értelmezni és hasznosítani.

Szellemi nyitottsággal tudja értékelni az elméleti megfontolások változását.

A művészeti emlékek megismerése közben kialakított módszertanát adaptálni tudja más megismerési formákra is.

Nyitottság jellemzi a moderntől eltérő kultúrák megértésére, értékeinek felismerésére.

Kritikai attitűd jellemzi a megismerési folyamatokban, illetve a szakmai, kulturális, társadalmi ítéletalkotásban.

d) autonómiája és felelőssége

Elkötelezett a kereszténység művészete első évezredének kulturális értékeinek megőrzése és megismertetése iránt.

Igényli az egyetemi oktatásban szerzett ismeretek további szélesítését.

Felelősen képviseli azon módszereket, amelyekkel szakterületén dolgozik, és elfogadja más tudományágak autonómiáját, módszertani sajátosságait.

Reflektál saját történeti és kulturális beágyazottságára.

Ismeretkör felelőse (név, beosztás, tud. fokozat): Raffay Endre egyetemi docens PhD

Tantárgy oktatásába bevont oktató(k), ha van(nak) (név, beosztás, tud. fokozat):

Tantárgy neve: Középkori művészet I.: 2. A romanika művészete	Kreditértéke: 4/2
A tantárgy besorolása: kötelező	
A tantárgy elméleti vagy gyakorlati jellegének mértéke, „képzési karaktere”: 100 kredit% elmélet	
A tanóra típusa: ea. és óraszám: 30	
A számonkérés módja: koll.	
A tantárgy tantervi helye (hányadik félév): 3	
Előtanulmányi feltételek <i>(ha vannak):</i> -	

Tantárgy-leírás: az elsajátítandó ismeretanyag tömör, ugyanakkor informáló leírása

A kurzus során az egyetemes és a magyarországi romanika művészeti emlékeivel foglalkozunk, kronológiai, stílustörténeti és művészetföldrajzi csoportosítási szempontok alapján, mondanivalónkat egy-egy központi jelentőségű emlék vagy emlékcsoport köré szervezve.

Az előadások sorát a német-római császárok művészeti-reprezentációs törekvéseivel, mindenekelőtt az egyházi építészet kérdéseivel foglalkozókkal indítjuk. A speyeri dóm építéstörténete rekonstrukciójának a segítségével a faltagolás és a boltozás kérdéseit vitatjuk meg, ugyanakkor a dóm művészeti körének megrajzolására vállalkozunk, együtt relatív kronológiai összefüggések megállapításával. A császári építkezések ellenpárjaként a bencés reform itáliai és francia emlékeit – Montecassinót és Clunyt központi emlékként kezelve – vizsgáljuk meg. Montecassino művészete kapcsán Dél-Itália, Bizánc és Velence művészetével is foglalkozunk (az építészet emlékei mellett a mozaikművészet emlékeivel is), Cluny III. temploma kapcsán pedig francia alkotásokra térünk ki: egyrészt a zarándoktemplomok, másrészt a ciszter építészet korai alkotásainak elemzése a cél. Az előadások egy csoportja Észak-Itália művészetével foglalkozik. Pisa és Firenze kapcsán protoreneszánsz jelenségekre térünk ki, amelyek tárgyalása során Provence művészeti központjaiig jutunk el. Mindezekkel párhuzamosan a monumentális szobrászat kialakulását is nyomon követjük.

Az egyetemes jelentőségű művészeti emlékek ismertetésével párhuzamosan ezek magyarországi kortársaira és rokonaira is kitérünk és a fő központok meghatározásával, a jelentős törekvések megállapításával az Árpádok korának művészetéről vázlatos képet rajzolunk. A korszak magyarországi emlékeivel – a pécsi székesegyház művészete köré építve – speciális kollégium is foglalkozik.

Az előadásokat folyamatos vetítés kíséri. Tanszéki tanulmányi kirándulások alkalmával ajánlott a magyarországi emlékek és múzeumok felkeresése.

A **2-5** legfontosabb *kötelező*, illetve *ajánlott irodalom* (jegyzet, tankönyv) felsorolása bibliográfiai adatokkal (szerző, cím, kiadás adatai, (esetleg oldalak), ISBN)

Kötelező irodalom:

Marosi Ernő: A középkor művészete I. 1000-1250. Budapest, 1997. ISBN 963 13 3886 X

Az Árpád-kor művészeti emlékei. Összeállította Marosi Ernő és Wehli Tünde. Budapest, 1997. ISBN 963 506 110 2

Marosi Ernő: A romanika Magyarországon. Budapest, 2013. ISBN 978 963 13 6148 3

Ajánlott irodalom:

A középkori művészet történetének olvasókönyve XI-XV. század. Szerk. Marosi Ernő. Bp., 1997. ISBN 963 506 159 5

László Gyula: A népvándorlaskor művészete Magyarországon, Budapest, 1970. ISBN 963 13 1608 4

Gerevich Tibor: Magyarország románkori emlékei. Budapest, 1938. [nincs ISBN]

Azoknak az **előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek** (*tudás, képesség stb., KKK 8. pont*) a felsorolása, **amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul**

a) tudása

Általános és specializált ismeretekkel rendelkezik a romanika kora alkotói tevékenységek alapjául szolgáló folyamatokról és koncepciókról. Specializált ismeretekkel rendelkezik az emlékeinek kutatásáról, a vonatkozó főbb elméletekről, a vonatkozó stíluskorszakoknak és irányzatoknak, kérdéseiről, illetve behatóan ismeri és értően elemzi a képzőművészeti és építészeti alkotásokat.

b) képességei

Egyéni látásmódjával és munkamódszerével képes addig ismeretlen művészeti gyakorlatokat megvalósítani és értően birtokba venni a reneszánsz művészet emlékeit.

c) attitűdje

Alapos értelmiségi tájékozottsággal és nagyfokú kreativitással rendelkezik. Igyekszik a romanikáról szerzett tudását saját kora keretei között értelmezni és hasznosítani. Szellemi nyitottsággal tudja értékelni az elméleti megfontolások változását. A romanika megismerése közben kialakított módszertanát adaptálni tudja más megismerési formákra is. Nyitottság jellemzi a moderntől eltérő kultúrák megértésére, értékeinek felismerésére. Kritikai attitűd jellemzi a megismerési folyamatokban, illetve a szakmai, kulturális, társadalmi ítéletalkotásban.

d) autonómiája és felelőssége

Elkötelezett a romanika kulturális értékeinek megőrzése és megismertetése iránt. Igényli az egyetemi oktatásban szerzett ismeretek további szélesítését. Felelősen képviseli azon módszereket, amelyekkel szakterületén dolgozik, és elfogadja más tudományágak autonómiáját, módszertani sajátosságait. Reflektál saját történeti és kulturális beágyazottságára.

Ismeretkör felelőse (*név, beosztás, tud. fokozat*): **Raffay Endre egyetemi docens PhD**

Tantárgy oktatásába bevont oktató(k), ha van(nak) (*név, beosztás, tud. fokozat*):